

Chemati, adică trimiși: începutul misiunii

**Notițe din intervențiile lui Francesco Cassese și ale lui Davide Properi
la Ziua de început de an a adulților din Comunione e Liberazione din regiunea Lombardia**

Unipol Forum, Assago (Milano) și prin video-conferință, 21 septembrie 2024

Chemati, adică trimiși: începutul misiunii

**Notițe din intervențiile lui Francesco Cassese și ale lui Davide Prospero
la Ziua de început de an a adulților din Comunione e Liberazione din regiunea Lombardia**

Unipol Forum, Assago (Milano) și prin video-conferință, 21 septembrie 2024

Davide Prospero

Spune don Giussani în cartea *Una rivoluzione di sé: „Mântuirea a avut deja loc odată cu învierea lui Cristos: acesta este centrul credinței, acesta este fundamentul a toate, deoarece e un fapt. Salvarea a fost deja înfăptuită, dar devine răsunătoare prin comuniunea noastră”*.¹

Să-i încredințăm Spiritului Sfânt acest moment și anul care începe, pentru ca vocea Sa să nu înceteze niciodată să ne dea Harul de a fi în comuniune cu Cristos în fiecare clipă și în orice loc am fi.

Discendi Santo Spirito

Francesco Cassese

Bine ați venit și vă mulțumesc pentru că sunteți aici! Îi salut pe cei 10.000 de oameni care sunt aici, la Assago, și pe cei aproape 4.500 care sunt conectați din alte șase orașe lombarde. În următoarele zile vor avea loc alte 26 de Zile de început în regiunile italiene și 141 în străinătate, în 73 de țări.

Pentru a începe, aș vrea să încerc să reiau pașii făcuți împreună anul trecut – un an foarte intens, pentru care, personal, îi sunt foarte recunoscător lui Dumnezeu.

Dar, înainte de a pătrunde în acești pași, doresc să împărtășesc o întâmplare personală, de acum 10 ani, care m-a ajutat să mă gândesc la drumul parcurs și la drumul de parcurs. Fusesem transferat cu serviciul la Paris și rămăsesem peste weekend la o familie de prieteni din mișcare. Am dormit la ei. Îmi dăduseră o cameră, care avea o ușă cu sticlă mată prin care se vedea afară. Dimineața, la trezire, fiica lor a început să zgârie geamul chemându-mă pe nume. M-am trezit cu acest ghem de fetiță care-mi rostea numele și mi-a tresărit inima făcându-mă să-mi spun: „Vai de mine! Dacă m-aș putea trezi în fiecare zi așa, viața mea s-ar schimba!”. A fost primul gând care mi-a trecut prin minte. Cel imediat de după a mers la clopotul de la mine de acasă, care sună dimineața devreme pentru rugăciunea Laudelor: „Clopotul pentru mine este ca această fetiță – mi-am zis –, este Cineva care mă strigă pe nume, Cineva care mă convoacă!”. E închipuire? Nu, toată istoria mea mă face să spun: „Dacă n-ar fi existat această Prezență, o prezență reală, n-aș fi intrat în mișcare, n-aș fi intrat în *Memores Domini*, în sfârșit, n-aș fi aici”. Din ziua aceea s-a schimbat tot: atunci când aud dimineața sunetul clopotului, acela e un semn pentru mine. Înainte nu era, nu-mi spunea mare lucru, în schimb,

¹ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)* [O revoluție a sinelui. Viața drept comuniune (1968-1970), n. tr.], Rizzoli, Milano 2024, p. 70.

acum, acel sunet îmi aduce aminte în fiecare zi că viața mea este Cineva care mă cheamă și așteaptă da-ul meu. Și, tocmai acest raport continuu este cel care-mi ține trează mintea și inima.

Din acest motiv, faptele pe care acum le voi reparcurge, pașii pe care i-am făcut anul acesta, pentru mine nu sunt pur și simplu niște lucruri care ni s-au întâmplat: le-am trăit imediat, cu acea spontaneitate care provine dintr-o educație, ca vocea prezenței vii a Domnului. Acum voi prezenta cele trei etape fundamentale ale parcursului propus și rezultatele lor. Un drum care, la un moment dat, a primit o nouă lumină odată cu deschiderea fazei testimoniale a cauzei de beatificare a lui don Giussani, care a avut loc în 9 mai.²

1. Privirea credinței

Ne răsună tuturor în minte cuvintele pe care ni le-a adresat papa Francisc: „Dragii mei, țineți la darul prețios al carismei voastre și la Fraternitatea care-l păzește, pentru că acesta poate face să mai «înfiorească» multe vieți [...]. Potențialul carismei voastre în mare parte este (încă) de descoperit”.³ Dar, mă gândesc și la invitația cardinalului Farrell: „Voi vreți să fiți acest factor de reînnoire, vreți să contribuiți la a fi acest factor al reînnoirii din interiorul experienței ecleziale în întregul ei, aducând cu voi tot ceea ce sunteți voi?”⁴ Iată, această invitație am simțit că mi se adresează chiar mie: „Tu vrei să fii acest factor de reînnoire?”. Urmând această invitație, în Ziua de început de anul trecut, am pus în primul rând în centru atât categoria de „experiență” în general – pentru a o feri de riscurile mereu prezente precum reducățiile subiective și sentimentale –, cât și cea de „experiență creștină”, subliniind cei 3 factori esențiali: 1) întâlnirea cu un fapt obiectiv (comunitate și autoritate), 2) recunoașterea semnificației faptului (harul credinței), 3) conștiința corespondenței dintre fapt – în întâlnirea cu realitatea creștină și eclezială – și propria persoană (verificarea). Fără oricare dintre acești 3 factori – spuneam noi – nu se poate vorbi despre o „experiență creștină”.

Apoi am dorit să subliniem, în mod deosebit, că credința conduce la un nivel de experiență – de înțelegere, de pătrundere și de gust al lucrurilor – incomparabil cu

cel posibil doar prin propriile noastre capacități, prin sentimentul nostru sau prin avântul religios natural.

2. Grija față de unitate, paznic al carismei: comuniune, ascultare și urmare

În data de 30 ianuarie, așa cum sigur vă aduceți aminte, Sfântul Părinte i-a trimis lui Davide și întregii mișcări o scrisoare, scurtă, dar foarte densă, săvârșind un gest de mare paternitate și stimă. Tema unității și a ascultării se aflau în centrul scrisorii. Fiți atenți, ne zicea Papa, „să vă îngrijiți de unitatea dintre voi: de fapt, doar unitatea dintre voi, prin urmarea păstorilor Bisericii, va putea fi, în timp, protectoare a fecundității carismei pe care Spiritul Sfânt i-a dăruit-o lui don Giussani”. A încheiat apoi invitându-ne cu multă afecțiune să „urmăm calea pe care am început-o, sub îndrumarea Bisericii, și să colaborăm cu disponibilitate și sinceritate cu cei care sunt chemați să conducă mișcarea. Doar această ascultare, redescoperită și alimentată continuu, vor putea asigura între voi o experiență tot mai bogată a vieții creștine și reînnoirea prezenței voastre în lume, pentru binele întregii Biserici”.⁵

Giussani a subliniat mereu valoarea ontologico-sacramentală a unității, ca semn suprem al prezenței lui Cristos în istorie: „Cristos a rămas prezent în lume, în istorie, și va fi prezent până la sfârșitul veacurilor, prin unitatea celor pe care El îi cuprinde și îi duce înăuntrul personalității Sale”.⁶

Chiar în aceleași luni – m-a impresionat coincidența – fusese publicată cartea care povestește viața prietenului nostru, Andrea Aziani. O carte presărată cu recomandări din partea lui Andrea și a lui don Giussani cu privire la importanța unității. Citesc un fragment care amintește plecarea la Siena a lui Andrea și a câtorva prieteni studenți: „În iunie 1976 don Giussani i-a cerut lui Andrea să se mute în orașul toscan [Siena]; același lucru le-a fost propus, prin diferite discuții, altor trei studenți, Gian Corrado Peluso (Dado), de la Cattolica, Lorenza Violini și Ornella Milan, de la Statale, care au acceptat plini de entuziasm. Înainte de plecare, Giussani le-a spus: «Important e să fiți uniți între voi, din unitatea voastră se va naște ceea ce trebuie să se nască». Puțin mai în față, pe aceeași pagină spune: „Don

² Cfr. M. Delpini, „Don Giussani. Farmecul carismei”, 10 mai 2024, *clonline.org*.

³ Francisc, „Să ardă în inimile voastre această sfântă frământare profetică și misionară”, supl. la *Tracce*, n. 10/2022, p. 15.

⁴ K. Farrell citat de D. Prosperi, «Salut de introducere», în M.-G. Lepori, »Cristos, viața vieții», supl. la *Tracce*, n. 6/2022, p. 8.

⁵ Francisc, „Papa i se adresează CL: «Păziți unitatea!»”, scrisoare din 30 ianuarie 2024 adresată lui Davide Prosperi, 1 februarie 2024, *clonline.org*.

⁶ L. Giussani, „Creștinismul ca eveniment azi”, *Tracce*, n. 2/2024, p. 51.

Giussani ne spusese: «Nu mă interesează câți oameni veți reuși să adunați, dar mă interesează unitatea și prietenia dintre voi, atmosfera unei prietenii în care fiecare ține la destinul celuilalt, și tot restul va fi un surplus»⁷.

Iată, „obiectivitatea prezenței Sale e salvată, e asigurată tocmai de această unitate”,⁸ a cărei realități totale se numește „Biserică”. „Unitatea credincioșilor este chipul contingent, de-a dreptul banal, al acestei prezențe divine. Și, așa cum atunci a devenit creștin și a fost schimbat cel care L-a urmat, tot așa, acum, este creștin și se schimbă, se schimbă ca om, cel care urmează această unitate, căreia Cristos i-a conferit un semn de obiectivitate absolută, care este episcopul Romei, capul comunității din Roma”.⁹ Și ceea ce e adevărat pentru realitatea Bisericii, e adevărat – în mod similar – și pentru compania noastră. Adică: nu există unitate fără autoritate, fără semnul obiectiv al autorității. „Nu este un subiect printre altele – spune Giussani în *Una rivoluzione di sé* –, ci este subiectUL, subiectul care asigură continuitatea prieteniei noastre și posibilitatea funcționării sale”.¹⁰

În timpul întâlnirii care a avut loc în februarie, cu responsabilii CL, pe tema scrisorii papei Francisc, poposind asupra temei „conducerii comunionale” subliniasem apoi și faptul că, dacă în ultimă instanță se urmează o persoană, această persoană este expresie nu a propriului sine, nu a ceea ce ea simte sau gândește, nu a propriilor interpretări despre lucruri sau despre carismă, ci este expresia unei comuniuni.¹¹

3. Prezența: judecată și cultură nouă

Luând în serios cele spuse de Papa în 2022, vorbind despre o „degradare a prezenței”¹², cel de-al treilea pas s-a referit în mod precis la prezență, în dimensiunile ei fundamentale de cultură, caritate și misiune. Am început cu cultura. Fac referire mai ales la textul întâlnirii lui Davide cu Asociația italiană a centrelor culturale. Chiar de la începuturile GS, credința a fost propusă de Giussani ca origine a unui mod nou de a privi, de a concepe, de a aborda toate problemele existenței, a societății, a istoriei, a politicii, adică a fost propusă ca un izvor al unei „judecăți asupra lumii”, care înseamnă

„începutul unei culturi diferite”.¹³ Asta e ceea ce, chiar de la început și de o manieră categoric perfectibilă, dar cu convingere, am încercat să facem cu numerele recente ale revistei *Tracce* dedicate afecțiunii, sfârșitului vieții, Inteligenței Artificiale. Cultura devine astfel, în același timp, verificare a credinței și comunicare a nouității și a frumuseții lui Cristos întregii lumi.

În întâlnirea cu centrele culturale s-a subliniat, de asemenea, faptul că frumusețea lui Cristos este, într-adevăr, corespunzătoare inimii, dar asta nu înseamnă că este în acord cu tot ceea ce gândim în mod obișnuit, cu măsurile noastre, cu aroganțele noastre, cu calculele noastre, cu voința noastră de putere și cu voința lumii de putere, pentru că mentalitatea lumii ne pătrunde, nu e ceva doar în afara noastră. Ce anume-i impresionează de obicei pe cei care, din afară, privesc, întâlnesc, ascultă mișcarea? Ce-i atinge, de exemplu, pe cei care participă la Meeting? Capacitatea de a fi și de a spune ceva original, o diversitate în raport cu contextul în care ne aflăm.

Astăzi, pornind de la credința noastră, de la întâlnirea care ne-a marcat viața, suntem „puși în discuție” cu privire la numeroase chestiuni pe care Giussani sau Biserica însăși n-au trebuit să le abordeze în aceiași termeni. Aventura judecății, a culturii, aparține, de fapt, mărturiei creștine, este o dimensiune indispensabilă a experienței noastre și a prezenței noastre în lume. Modul în care aceasta se poziționează poate genera opoziție, poate provoca neînțelegere, dar poate și să devină ocazie de întâlnire pentru mulți oameni, poate oferi o perspectivă și o cale inimii lor rănite și însetate – cum e și a noastră –, o cale a „diversității”, a frumuseții lui Cristos, a speranței care e Cristos.

Am ajuns la acest punct. Acum mă întreb, și te întreb: ce anume ni se cere azi? Ce nou pas crezi că este necesar pentru parcursul nostru?

Prosperi

Răspund imediat spunând că, dacă anul trecut am spus că primul scop fundamental pentru care mișcarea există este educația între credința creștină – deci acela de a trăi viața ca vocație: suntem aleși, chemați de un Altul –, pasul nou cu care vrem să începem anul acesta

⁷G. Mereghetti – G.C. Peluso, *Andrea Aziani febbre di vita* [Andrea Aziani, pasiunea unei vieți, n. tr.], Itaca, Castel Bolognese (RA) 2023, p. 40.

⁸L. Giussani, „Creștinismul ca eveniment azi”, *Tracce*, n. 2/2024, p. 52.

⁹Ivi.

¹⁰L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., p. 201.

¹¹Cfr. „Scrisoarea Papei: calea de urmat”, 7 martie 2024, *clonline.org*, p. 9-10.

¹²Francisc, „Să ardă...”, op. cit., p. 10.

¹³L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., p. 135

ne stabilește cea de-a doua dimensiune a sarcinii noastre istorice în viața Bisericii și în lume: aceea de a le comunica tuturor conținutul acestei credințe. E nevoie, așadar, să luăm act de faptul că suntem chemați pentru o sarcină.

A fi chemați coincide cu a fi trimiși, nu există altă soluție de continuitate. De aici provine titlul Zilei de început: „Chemați, adică trimiși: începutul misiunii”. Tema *misiunii*, în coerență cu ceea ce ne spunea Papa: „Să ardă în inimile voastre această sfântă frământare profetică și misionară”. Și, înainte de a ne spune aceste cuvinte, subliniase: „sunt vremuri de reînnoire și relansare misionară în lumina actualului moment eclezial, și, de asemenea, în lumina nevoilor, suferințelor și speranțelor umanității contemporane”.¹⁴

1. CRISTOS ESTE TRIMIS-UL TATĂLUI ȘI NE COOPTEAZĂ ÎN MISIUNEA SA

Spune Giussani: „Marea chemare [...] pe care Dumnezeu a înfăptuit-o pentru planul lui în lume, este chemarea lui Cristos” care cuprinde și explică totul: alegerea lui Cristos coincide, de fapt, „cu misiunea de a face vizibil planul misterios al Tatălui față de toate câte există. [...] Dacă un om oarecare, din vremea lui Cristos, întâlnindu-L, i-ar fi adresat întrebarea: «Dar tu cine ești? Cum te cheamă?», Isus i-ar fi putut răspunde: «Eu sunt trimisul Tatălui»”.¹⁵ Fiecare expresie, fiecare gest, fiecare privire a lui Isus traduce această conștiință a Sa de a fi trimisul Tatălui. Cristos este, așadar, primul subiect de misiune; iar misiunea Sa constă în a face vizibile planul și iubirea Tatălui, constă în mărturisirea raportului Său cu Tatăl, în a le comunica bărbaților și femeilor din vremea sa și a tuturor timpurilor, iubindu-i, acea iubirea a Tatălui care-L generează în mod constant.

Și nu doar atât: Cristos îi cooptează pe toți ai „săi” și pe toți cei care vor crede, prin cuvântul acestora, până la noi, în misiunea sa. „Așa cum tu, Tată, m-ai trimis pe mine în lume, tot așa eu îi trimit pe ei în lume.”¹⁶ „Matei, urmează-mă!”¹⁷ Fiecare poate pune aici propriul nume. Dar cum am fost chemați?

Să ne gândim la episodul cu Samariteanca! Evanghelia lui Ioan¹⁸ ne lasă să intuim că întâlnirea lor nu a fost întâmplătoare: Isus se hotărâse s-o ia pe drumul cel mai greu de la Ierusalim la Galilea, drumul care trecea prin deșert, tocmai prin mijlocul teritoriului Samariei – parcurgând astfel un drum care pentru evrei era total inconvenabil, întrucât îi considerau impuri pe samariteni – și să ajungă la fântâna lui Iacob la ora la care nu mergea nimeni (era aproape ora amiezii, era o căldură toridă și oamenii stăteau la umbră, prin case), cu excepția acestei femei care știa că era considerată „îndoielnică din punct de vedere moral” și, deci, voia să evite întâlniri întâmplătoare stingheritoare. Am putea avea un dubiu, cum că ceea ce s-a întâmplat ar fi fost doar o coincidență, care ar fi putut să nu se întâmple, dar n-a fost așa. I s-a întâmplat ei pentru că așa dorise Isus: a parcurs tot acel drum ca să ajungă până acolo la ora aceea, fiindcă voia s-o întâlnească fix pe ea.

Iată punctul esențial! Această întâlnire a fost începutul unei vieți noi, datorită căreia tot acel talmeș-balmeș de confuzie și de rău al trecutului ei era înscris într-un plan de bine care începea să ia formă, începea să aibă un sens care coincidea cu chipul și cuvintele bărbatului pe care-l avea în fața ei. Să ne imaginăm ce trebuie să fi simțit femeia aceea dându-și seama de cel care se afla în fața ei: o fi simțit că este dintr-o dată dorită, vrută, iubită – dar să folosim cuvântul drag lui don Giussani: o fi simțit că este cerșită – de către Mesia, de Cristos – destinul –, Cel pentru care inima noastră e făcută și pe care-l așteaptă dintotdeauna, conștient sau inconștient.

Pentru noi, azi, prin întâlnirea cu mișcarea, în realitatea Bisericii, e valabil același lucru azi: dacă tu ești aici e pentru că ești ales, chemat pe nume. Mă gândesc la numeroasele mărturii ascultate vara aceasta (unele le veți putea citi în *Tracce*).¹⁹ Oricum, povestea lor este și povestea noastră, a noastră, a tuturor celor care suntem aici, chiar dacă suntem aici prin forme și nuanțe diferite.

Am fost chemați – mă gândesc și la cei care sunt aici, azi, pentru prima dată – printr-o întâlnire în care a devenit experimentabilă o privire atât de imposibilă, deși atât de dorită, asupra vieții noastre, o privire în sfârșit

¹⁴ Francisc, „Să ardă...”, op. cit., p. 10, 19.

¹⁵ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generând urme în istoria lumii*, Ed. Nuovo Mondo 2021, p. 51-52.

¹⁶ In 17,18.

¹⁷ Cfr. Mt 9,9.

¹⁸ Cfr. In 4,5-42.

¹⁹ „Chemați, adică trimiși”, *Tracce*, n. 9/2024, p. 40-53.

umană, o iubire gratuită și nemeritată față de destinul nostru, față de chipul nostru: niciunul dintre noi n-a făcut nimic ca să merite această privire. Dacă persoana sau persoanele de care ne-am ciocnit au devenit „întâlnire” pentru noi e pentru că le-am văzut implicate într-un mod diferit cu lucrurile obișnuite: le-am văzut vorbind, lucrând, mâncând, bând, ne-au făcut să sesizăm o diferență calitativă, ceva care corespunde setei noastre de semnificație și de iubire.

Această diversitate este un dar oferit lumii. Dar noi, să fie clar, fragili și limitați cum suntem, nu avem nimic de oferit, decât ceea ce primim la rândul nostru (așa cum am scris la sfârșitul manifestului publicat acum câteva zile despre tragica întâmplare de la Paderno Dugnano);²⁰ adică nu avem nimic de-al nostru, care să provină de la noi înșine. Sursa diversității noastre, a unei prezențe a noastre diferite și constructive în contextul nostru de viață este – ca să folosesc expresia papei Francisc – „fidelitatea creativă”²¹ față de o întâlnire, față de o sursă, față de un dar al Spiritului. Iar sursa trăiește într-un loc și într-o istorie: comuniunea noastră în Cristos. Prietenul nostru, Carras, a repetat-o până la ultima suflare: poți fi cel mai deștept și mai sensibil dintre toți, cel mai inteligent, cel mai „carismatic”, dar dacă te desprinzi de sursă devii ca un disc stricat care se repetă pe sine la infinit. E o ispită în care putem cădea cu toții, nimeni nu e scutit de ea.

2. O COMUNIUNE TRĂITĂ

Am fost chemați printr-o întâlnire umană care ne-a introdus în viața Trupului lui Cristos, într-o comuniune alcătuită din cei care – spune Giussani – au fost „aleși să vadă, care acceptă să privească, care ascultă așa cum pot, care avansează cu greu, așa cum pot ei, cu toții păcătoși, iubiți de Mister”.²²

Și noi am fost aleși să vedem, și a trebuit să acceptăm să privim: nimic, de fapt, nu se întâmplă fără libertatea noastră. Chiar și în recunoașterea unei iubiri primite se află în joc libertatea noastră: desigur, e o libertate pusă în mișcare de forța unei abundențe, a unei atractivități, pentru că, în caz contrar, ea ar fi incapabilă să săvârșească pașii, dar trebuie oricum să se pună în joc. Dar, atenție! Nu e suficient să ne spunem „da”-ul o singură

dată! Așa cum Petru, la solicitarea de iubire din partea lui Cristos, a trebuit să repete „da”-ul său de trei ori, nu o singură dată, tot așa, și noi, trebuie să repetăm de o sută de ori, de o mie de ori, în fiecare zi, da-ul nostru în fața iubirii Sale. „Mă iubești tu?”

De câte ori nu ne scandalizăm noi zicând: „Am trăit întâlnirea, dar mă simt blocat”. Dar „da”-ul nostru trebuie constant să se reîntâmple și trebuie să devină tot mai conștient. În asta, fiecare are de trăit o responsabilitate, pe care deseori dorim s-o evităm, din comoditate sau din lene. Al nostru este un „da” plin de rațiuni, chiar și atunci când suntem în ceață. Dacă, de fapt, noi „nu vedem” că se întâmplă acum ceea ce ni s-a întâmplat, nu înseamnă că nu se întâmplă. Se poate întâmpla și ca, „după trei ani de emoție”, să ți se întâmple să trăiești „trei luni de ariditate, treizeci de ani de ariditate”, cum spune Giussani într-un fragment din *Si può (veramente) vivere così?*, care a fost pentru mine, în anumite momente, un real confort: „În clipele acelea memoria trecutului, memoria istoriei trăite – ceea ce ți s-a întâmplat, ceea ce ai făcut datorită a ceea ce ți s-a întâmplat –, memoria istorică e cea care te salvează; și te salvează rezultatul acestei memorii istorice, care este compania în care te afli. Față de conținutul unei amintiri și față de compania în care te afli, nu simți emoția pe care ai simțit-o odată, însă există [...]. Vă asigur că, după trei de ani de emoție, trei luni de ariditate, treizeci de ani de ariditate, trei luni de „re-emoție” sau de eliminare a obstacolului din calea emoției, la un moment dat: pffff, valul se dezlănțuie deasupra găurii imense a mării și o acoperă cu totul”,²³ și atunci și tu ajungi să vezi din nou.

Deci, întâlnirea cu Cristos azi are loc prin ciocnirea cu comuniunea oamenilor legați de El, care sunt parte din El. Comuniunea, unitatea credincioșilor, Biserica este Trupul Său, este metoda pe care Dumnezeu a ales-o pentru a rămâne prezent în istorie. Dacă asta ni se poate părea uneori străin și nouă, dacă putem să-l simțim departe, dacă putem simți că nu are consecințe în viața noastră, e pentru că am operat, în prealabil, mai mult sau mai puțin conștienți, o reducere a semnificației comuniunii înseși: ea nu e recunoscută ca mister al lui Cristos, ca faptul lui Cristos prezent. Fără să facem teorii și fără ca nici măcar să ne dăm seama, l-am aruncat pe Cristos în afara istoriei, cedând în fața

²⁰ „Răul și iubirea care salvează”, 17 septembrie 2024, clonline.org.

²¹ Francisc, *Discurs adresat membrilor Comisiei Teologice Internaționale*, 24 noiembrie 2022.

²² L. Giussani, *Attraverso la compagnia dei credenti [Prin compania credincioșilor]*, n. tr., Bur, Milano 2021, p. 55.

²³ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così? [Se poate (cu adevărat) trăi așa?]*, n. tr., Bur, Milano 2016, p. 470-471.

unei forme de spiritualism sau de escatologism (conform cărora Cristos nu mai este o prezență și nu mai are legătură cu aici și acum). Atunci, raportul cu Cristos este înțeles ca fiind ceva individualist și compania este redusă la o cârjă sociologică (conform căreia prietenii mă pot ajuta când am nevoie). În schimb, pentru Giussani, calea credinței trece printr-o întâlnire umană și prin imanența în comuniune care este Trupul său în istorie. Cristos nu este o idee abstractă, nici un ideal pe care-l concepem noi, ci este o prezență care se face văzută și devine tangibilă în unitatea noastră, devine o prezență pe care o putem urma, căreia să-i aparținem, care devine loc al criteriilor și al sensibilității cu care judecăm totul. De aceea am vorbit deseori de judecata comunională.

Experiența comuniunii dintre noi și din Biserică e cea care ne face să devenim maturi în credință. Dacă pentru mentalitatea actuală, pe care adesea o simțim și în noi, a crește înseamnă a deveni autonomi, independenți, în creștinism e fix invers: cu cât înaintăm mai mult, cu atât descoperim că toată consistența noastră rezidă în aparența la prezența Sa, descoperim că adevărul de noi înșine, al vieții noastre, al clipei noastre rezidă în dependența recunoscută și trăită de Cristos, de misterul lui Cristos, de misterul comuniunii care este continuitatea sa în istorie. „Iată *paradoxul*: libertatea este dependența de Dumnezeu”,²⁴ spune fraza din *Sensul religios* pe care am ales-o vara aceasta ca titlu pentru vacanțele comunităților noastre.

În acest sens aș dori să citez un fragment din Biblie, lupta lui Iacob cu îngerul. Povestea e cunoscută, dar vă invit oricum s-o recitiți. Iacob obține dreptul primului născut de la Isaac prin înșelăciune: de aceea, în adâncul lui, deși știa că Domnul își păstrează mereu promisiunea, nu e liniștit, și deci, pleacă departe. După mulți ani se hotărăște să se întoarcă în ținutul care-i fusese dat. Are de traversat râul Jabbok. După ce trece dincolo de râu nevaste, sclave, copii și averi, se pregătește el însuși să se arunce în vadul râului. Așadar, se regăsește în fața unui personaj ciudat care începe să se arunce în luptă cu el.

Aici e marea problemă, care, după părerea mea, constituie punctul dramatic al vremurilor în care trăim: recunoașterea apartenenței față de Dumnezeu, conștiința de a fi „ai săi”. Iacob se luptă cu îngerul și Dumnezeu îi spune: „Ai câștigat!”, și e paradoxal, fiindcă după

părerea noastră, Iacob e înfrânt: îngerul îi dislocă un șold, rămâne apoi șchiop toată viața ... Atunci, de ce să fi câștigat? Dintr-un motiv care se clarifică atunci când Iacob, înainte de a-l lăsa să plece, îi cere să-l binecuvânteze și îngerul îl întreabă care e numele său; Iacob își spune numele și îngerul îi dă un un nume nou: „Nu te vei mai numi Iacob, ci Israel, pentru că te-ai bătut cu Dumnezeu și cu oamenii și ai învins!”. Israel înseamnă exact „Cel care a luptat împotriva lui Dumnezeu”. Continuă povestirea: „Iacob atunci îl întreabă: «Dezvăluie-mi numele tău!». Îi răspunde: «De ce mă întrebi numele?» Și atunci îl binecuvântă”.²⁵ În tradiția ebraică, a-i spune cuiva propriul nume înseamnă oarecum să i te dăruiești lui, să stabilești un legământ, să-i dai celuilalt dreptul și puterea de a te chema în ajutorul său. A revela propriul nume e ca și cum ai zice: „Sunt al tău, de acum înainte îți aparțin, sunt de partea ta”. A schimba de-a dreptul numele cuiva, cum face Dumnezeu cu Iacob, este chiar și mai mult de atât. Dacă a-ți ști numele înseamnă a te avea, a fi eu cel care îți dau numele este un a te avea „la pătrat”. E ca și cum aș zice: „Îmi aparții”. Așa începem să înțelegem. Dumnezeu nu-i spune lui Iacob numele Său; în schimb, îi dă El un nume nou. Și așa e ca și cum i-ar spune: „Da, ai câștigat, dar victoria ta nu constă în faptul de a mă „avea”. Constă, în schimb, în faptul că devii al Meu, în faptul că devii conștient că Îmi aparții Mie; și mai clar: în faptul că accepți, în sfârșit, să Mi te abandonezi Mie, să depinzi complet de Mine”. El, care trăia o dramă interioară datorită faptului că obținuse prin înșelăciune promisiunea lui Dumnezeu, după o luptă lungă, rănit în propriul orgoliu și în inteligența sa de acel Dumnezeu care, chiar așa, l-a făcut să fie definitiv al Său.

Mă gândesc de câte ori, pentru noi, un fapt dramatic sau dureros (atât de dramatic și de dureros încât cineva ajunge să spună: „Doamne, de ce nu-mi iei această greutate?”) ar fi de neînțeles, din punct de vedere uman, în raport cu un Dumnezeu care ne iubește, dacă nu acesta ar fi modul misterios prin care să putem fi conduși la o familiaritate și mai plină de iubire, și mai profundă cu El, prin care să putem fi conduși la a simți și mai mult nevoia de El. Atunci, la fel ca Iacob, în orice situație de viață am fi, câștigi dacă te lași câștigat de marea Prezență care a venit în calea ta, de Dumnezeu făcut om. Și ce anume câștigi? Câștigi iubirea lui. Mai mult: câștigi, obții acea libertate nouă

²⁴ L. Giussani, *Sensul religios*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolică, București 2000, p. 142.

²⁵ Gen 32,29-30.

și adevărată, care constă în mod precis în a trăi o capitulare în fața iubirii gratuite a unui Altul, constă în a fi constituit nu din ceea ce faci și știi tu, ci din iubirea gratuită a Altcuiva, iubire atât de gratuită până la iertare. Cristos te iubește, desigur, dar dacă nu înveți să te abandonezi acestei iubiri, să te predai acestei iubiri, e ca și cum n-ai reuși s-o sesizezi, s-o recunoști, s-o experimentezi cu adevărat.

Iubirea Altcuiva e ceea ce ne eliberează: ne eliberează de șantajul recunoașterii lumii, fiindcă suntem deja recunoscuți de unica iubire a vieții. Și această iubire recunoscută, acceptată e cea care ne face protagoniști ai istoriei, așa cum i s-a întâmplat Bernadetei (sper că ați citit mulți cartea *Il canto di Bernadette* de Franz Werfel, care a fost propusă drept „carte a lunii” în aprilie). E o figură care m-a fascinat dintotdeauna și e o sfință importantă pentru vremurile noastre, care are multe să ne spună și nouă. În data de 11 februarie 1858 (în paranteză, amintesc că 11 februarie este și ziua recunoașterii Fraternității CL), când i-a apărut Sfânta Fecioară în peștera de la Lourdes, Bernadeta era o fetiță de 14 ani, care avea probleme serioase de învățare la școală (astfel încât ea însăși se considera proastă). Era Franța post-revoluționară, când domnea o atmosferă raționalistă: „poveștile” religiei erau considerate ca fiind ceva deja depășit. Spre deosebire de cum ne-am fi putut aștepta, în acel context cultural, Fecioara alege, ca „ambasadoare” a sa, o fetiță total străină de orice model de capacitate persuazivă sau dialectică. Și această fetiță neștiutoare dă foc întregii Franțe!

Din clipa în care încep aparițiile, Bernadeta începe să spună lucruri mai mari decât ea. Mulți, la început, nu o cred, dar ea continuă să le spună, și continuă să le spună dintr-un motiv: din iubire, pentru că întâlnește marea iubire a vieții ei. Atunci când cineva întâlnește marea iubire a vieții sale, devine imediat liber: liber de judecata lumii, de judecata de sine, de nevoia de a fi recunoscut – nevoie care în mod normal ne blochează –, liber de șantajul de a se simți stimat de ceilalți. Când cei care nu cred în apariții îi cer să îi convingă (așa cum a fost de exemplu cazul maicii maestre a novicelor, care aproape o imploră: „Dumneavoastră m-ați putea elibera de o suferință atroce dacă m-ați putea

convinge”²⁶), Bernadeta răspunde cu naivitate: „Nu am fost desemnată să vă fac să credeți, sunt desemnată să trăiesc lucrurile astea!”²⁷

Acest aspect se referă la noi, azi! Judecata liberă asupra lumii, asupra realității, se poate naște doar din recunoașterea unei judecăți de valoare, de bine, de stimă față de sine din partea Celui care ne iubește infinit și pe care-l iubim mai mult decât orice altceva. Această libertate este o formă de însutit: „Adevăr vă spun că nu este nimeni care a lăsat casă sau frați sau surori sau mamă sau tată sau copii sau ogoare pentru mine și pentru evanghelie și să nu primească însutit acum, în timpul acesta, case, frați, surori, mame, copii și ogoare, dar și persecuții, iar în veacul care va veni, viața veșnică”.²⁸ Noi ne facem gesturile noastre, punem pe picioare centre culturale, construim Meetingul și multe alte opere, datorită recunoașterii acestei iubiri față de noi. Altfel ar fi un efort inuman și, mai devreme sau mai târziu, vom obosi.

3. MISIUNEA CA DIMENSIUNE A VIEȚII

Care este pasul următor pe care trebuie să-l facem? Giussani îl indică în cartea recent publicată *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*: pasul nou de făcut este acela de a deveni conștienți de faptul că ceea ce ni s-a întâmplat, Faptul care m-a cuprins, a intrat în mine, este adevărul cel mai profund de mine însumi: „Nu mai sunt eu cel care trăiește, ci Cristos trăiește în mine”,²⁹ spune sfântul Paul. Este o schimbare în concepția de sine, o autoconștiință nouă: „Înseamnă – spune Giussani – că autoconștiința pe care o am ne cuprinde în sinea sa pe mine, pe Cristos și pe toți oamenii pe care El și i-a ales, misterul Bisericii, această unitate reală în istorie”.³⁰

Și, în alt text, don Giussani afirmă: „Forța unui subiect rezidă în intensitatea autoconștiinței sale, adică în intensitatea percepției pe care o are cu privire la valorile care-i definesc personalitatea. Acum, aceste valori curg în eu provenind din istoria căreia îi aparține respectivul eu. Genialitatea radicală a unui subiect rezidă în forța conștiinței de apartenență”.³¹

²⁶ F. Werfel, *Il canto di Bernadette* [Cântul Bernadetei, n. tr.], Gallucci, Roma 2011, p. 640.

²⁷ Aceasta este fraza rostită de sfânta Bernadeta, citată în François Trochu, *Bernadette Soubirous, Marietti 1820*, Genova-Milano 2013, p. 255; în romanul lui Werfel este menționată diferit și parțial: „Dar eu n-am vrut niciodată ca dvs. să mă credeți” (F. Werfel, *Il canto di Bernadette*, op. cit., p. 461).

²⁸ Mc 10,29-30.

²⁹ Gal 2,20.

³⁰ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., p. 179.

³¹ L. Giussani, *Il senso di Dio e l'uomo moderno* [Sensul lui Dumnezeu și omul modern, n. tr.], Bur, Milano 2015, p. 132.

Cine trăiește cu această autoconștiință transformă, tinde să transforme tot ceea ce face, nu poate să nu schimbe modul în care trăiește, relațiile pe care le are: mult sau puțin, dar în mod inevitabil, transformă acțiunea pe care o săvârșește și creează, cel puțin ca tendință, inclusiv de o manieră infinitezimală, un milimetru o dată, ceva nou în lume. Se schimbă criteriile de judecată și de acțiune. În acest sens, cardinalul Pizzaballa, la Meeting, a menționat un aspect foarte frumos: „Acum trebuie să duc această experiență a întrupării, a umanității lui Cristos, a întâlnirii cu Cristos, în realitatea pe care o trăiesc azi [...]. Înseamnă ca, în primul rând eu, personal, să mă întreb încontinuu ce anume îmi spune Isus în acest moment. Trebuie să devină criteriul de lectură al situațiilor, al durerii, al diviziunii, al greutății în toate sensurile, a face în așa fel încât ceea ce trăiesc să treacă prin acea experiență care trebuie să continue să fie fondatoarea vieții mele. [...] Și fiecare analizare, fiecare decizie, fiecare alegere, fiecare cuvânt de spus trebuie să fie compatibil cu acea experiență, cu acea relație, cu acea prietenie”.³²

Iată, această diversitate, această schimbare, această transformare este ceea ce noi numim *misiune*. Altfel, ceea ce facem poate chiar și să se inspire din Cristos, din întâlnire, din comuniunea trăită, dar rămâne o afirmare de noi înșine, a lucrării noastre și, la urma urmei, trăim exact ca toți ceilalți, simțindu-ne în regulă datorită vreunui discurs religios în plus pe care-l ținem. Fără această autoconștiință nouă, în sfârșit, acțiunea noastră n-ar fi misiune, nu l-ar face prezent pe un Altul, nu ar face prezentă continuitatea Sa în istorie. Și acest Altul, Cristos, și-a legat continuitatea în istorie de opera Sa în lume, adică de Biserică, în ziua aceea misterioasă, discutând cu Simon Petru: „Și eu îți spun ție: tu ești Petru, iar pe această piatră voi zidi Biserica mea și porțile iadului nu o vor birui”.³³

Atunci, când vorbim de misiune, problema nu e, spune Giussani, tot în volumul *Una rivoluzione di sé*, să facem o acțiune sau alta, ci „implicarea misionară a vieții tale. Este implicarea misionară a sinelui tău. E faptul că *viața ta e misiune*. [...] În măsura în care acest sens al misiunii, produs inevitabil, climat al noii autonconștiințe, nu îl ai cu soția ta sau cu copiii tăi, în măsura în care nu îl ai cu prietenii și nu îl ai în grupul tău de prieteni sau de colegi, nu-l poți avea nici pentru societate

sau pentru politică, pentru cultură sau pentru muncă. Nu-l poți avea! Invers, îl poți avea dacă îl ai în raporturile elementare ale vieții tale, acolo unde, cel puțin aparent, e mai greu să-l ai”.³⁴ Prietena noastră, Sandrine, care trăiește în Burundi, comentând experiența trăită, a spus: „Misiunea a devenit o dimensiune a vieții mele normale, a eului meu. Am început s-o trăiesc la mine acasă”. E foarte frumoasă această expresie! Omul cel nou, „creatura cea nouă”, coincide cu misiunea, conținutul vieții sale e misiune.

Dar ce anume înseamnă această „autoconștiință misionară”? Înseamnă să ne dorim să trăim asemeni lui Cristos – de aici am început –, identificați cu Cristos: adică să trăim totul, oriunde am fi, cu „conștiința că suntem acolo *trimiși de Tatăl*. Să facem ce?”. Răspunde Giussani: „Să ducem faptul lui Cristos și, deci, faptul comuniunii creștine”.³⁵ Cristos a venit în calea noastră, ne-a cuprins, ne-a cooptat, pentru ca viața noastră să aibă această funcție, să fie definită de acest scop, de această sarcină.

Atunci, dacă e adevărat tot ceea ce spunem, înțelegem foarte bine că misiunea nu este un *trebuie*, o adăugire, ci este fecunditatea unei apartenențe, care se exprimă acolo unde suntem, și este împlinirea de noi înșine: suntem făcuți pentru asta!

Viața ta ca misiune, însă, are mereu nevoie de un risc, de o inițiativă. Nu e necesar să avem în noi argint viu, adică un anumit temperament, ca să ne putem arunca. Condiția necesară este pur și simplu memoria sau conștiința că ceea ce ești, ceea ce te generează și te face îndrăzneț, în pofida tuturor defectelor tale, este această comuniune trăită. Asta eliberează de povara anumitor greutăți ale noastre sau de a fi striviți de o mentalitate care vrea să ne convingă cu orice preț că a-l trăi pe Cristos e ceva inutil. Comunione înseamnă eliberare [Comunione è liberazione, joc de cuvinte, n. tr.].

Dar, atenție – acesta este un punct important –, trebuie să evităm riscul unei *spiritualizări* a comuniunii, în baza unei accepțiuni gnostice, în fond, care este o pantă pe care și noi putem oricând să alunecăm: comuniunea nu este o idee din care să ne inspirăm. Raportul cu Cristos este raportul cu prezența Sa și a fi creștini înseamnă a urma această prezență.

Atunci, întrebarea e: dar tu pe cine urmezi, cui îi răspunzi pentru ceea ce trăiești, cu cine ești în dialog, cum

³² P. Pizzaballa, „Nimic nu e mai real precum întâlnirea cu Cristos”, 27 august 2024, *clonline.org*.

³³ Mt 16,18.

³⁴ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., p. 184-185.

³⁵ *Ibidem*, p. 186, 207.

intră, în mod concret, viața de comuniune în ceea ce este mai al tău, în munca ta, în relațiile tale, în lucrurile care te interesează pe tine, și nu doar în gesturile mișcării la care participi? Fie îi răspunzi unui tu concret, unui loc, unei realități vii, în care se face prezent Tu-ul lui Cristos, fie, cu toate bunele intenții, îți răspunzi ție însuși și atât. Atunci, și dacă ar fi să trăiești singur sau să lucrezi într-un anumit loc, și dacă ai fi unicul acolo care trăiește experiența creștină așa cum ți-a fost ea comunicată, vei căuta un punct de referință pentru tine, și dacă s-ar rezuma la un simplu telefon dat pe partea cealaltă a lumii o dată pe lună (așa cum ne-au povestit câțiva prieteni la Întâlnirea internațională a responsabililor),³⁶ care să te țină legat de această comuniune. Nu există „Cristos fără Biserică”,³⁷ adică fără trupul Său, fără carnea Sa, spunea Giussani acuzând reducția raționalismului modern, care ar vrea să-i suprime lui Cristos umanitatea, istoricitatea, concretețea. Este vorba despre a trăi comuniunea.

Pentru a înțelege mai bine toate astea, l-am rugat pe un prieten de-al nostru, Hussam, care este conectat cu noi prin video-conferință din Haifa, să ne povestească experiența sa.

Citește textul și uită-te la video

4. A CONSTRUI BISERICA

Mai este un singur punct pe care doresc să vi-l propun. Pentru cei care, ca noi, au fost atinși de vestea lui Cristos, cei la care a ajuns evenimentul Său, nu există nicio altă sarcină în afara de asta: a colabora la construirea Bisericii. Acesta este singurul mod prin care putem să facem ca viața noastră să fie utilă lumii, prin care să putem colabora la binele umanității, la fericirea oamenilor, la dreptate în societate. Altfel, ceea ce vom face va fi a nu știu câta minciună, care se va adăuga la toate celelalte.

Atunci când, la Întâlnirea de responsabili, prietena noastră din Ucraina și prietena noastră din Rusia au intervenit una după alta, fără ca asta să fi fost programat, am atins cu mâna, într-un mic mare semn, modul în care sarcina îmbrățișată de a construi Biserica

poate colabora la dreptatea și la pacea din lume. E un fapt neprevăzut pe care Domnul l-a pus în fața ochilor noștri ca să ne dea o dovadă că El poate face ceea ce noi, cu proiectele noastre, nu reușim nici măcar să ne imaginăm. E o dovadă adică a faptului că acele cuvinte pe care Îngerul i le-a adresat acelei fetișcane din Nazaret, în ziua cea mai extraordinară din istorie, vestesc o promisiune care e adevărată – care e adevărată! –: „Nimic nu e imposibil lui Dumnezeu”.³⁸ În inima simplă și liberă, lipsită de preconcepții, a acelei fete de 15 ani pe nume Maria, această afirmație („Nimic nu e imposibil lui Dumnezeu”) a dezlănțuit o încredere fără limite, fără calcul, care a făcut-o să spună: „Fiat”, „Da”.

A construi Biserica, a construi comunitatea sau, ca să folosim o altă expresie a lui Giussani, „«a face» comuniunea”,³⁹ nu e o sarcină pe lângă altele, ci este sarcină, care se împlinește în toate acțiunile și în toate relațiile, este un orizont în care tot ceea ce trăim poate dobândi valoarea sa autentică. Totul din noi, spune Giussani, este cuprins și înflăcărat în această formulă: a construi Biserica, ceea ce corespunde cu cealaltă formulă: viața ca misiune. E același lucru.

Știm foarte bine: mărturia de Cristos în lume trezește uimire, admirație, recunoștință din partea multora, dar și opoziție, până la persecuție, așa cum a fost în primul rând pentru Cristos. „Dacă m-au persecutat pe mine, vă vor persecuta și pe voi; dacă au păzit cuvântul meu, îl vor păzi și pe al vostru”,⁴⁰ spune Isus. Faptul lui Cristos judecă istoria și contestă puterea – altfel ce motiv ar mai avea persecuția? –, despre orice putere ar fi vorba, chiar și de puterea care se află în noi, ba chiar mai mult: aceasta e prima putere pe care o contestă Cristos. Suntem chemați să dăm mărturie de Cristos într-o lume care se ridică împotriva Lui.

Există ceva eroic în această mărturie, trebuie să fim conștienți de asta. În ce sens „eroic”? Aș vrea să reiau un fragment impresionant din noul podcast al lui don Giussani: „Dacă eu te urmez pe tine, trebuie să renunț la mine! Dacă eu trebuie să te urmez pe Tine, trebuie să-mi abandonez poziția. De aceea ne cere să-l urmăm până la [...] renegarea de sine. Dar încă nu e totul, mai e ceva: pretinde s-l urmăm până la renunțarea de sine *în fața tuturor*, pentru că un sentiment sau o decizie nu

³⁶ Cfr. „Chemați, adică trimiși”, *Tracce*, n. 9/2024, p. 40-44.

³⁷ L. Giussani, *A-ți da viața pentru lucrarea Altuia*, © 2022 Fraternità di Comunione e Liberazione, p. 58.

³⁸ Lc 1,37.

³⁹ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., p. 68.

⁴⁰ In 15,20.

e niciodată total adevărată, dacă nu e gata să se susțină în fața tuturor”.⁴¹

Evident Giussani nu se referă la un gest anume sau la un cuvânt anume, ci la *sentimentul de sine* sau la *decizia personală* cu privire la ceea ce recunoști și afirmi ca fiind adevărat. Am avut parte de o documentare impresionantă în expoziția noastră dedicată lui Franz și Franziska Jägerstätter (*Franz și Franziska, nu există iubire mai mare*), prezentată la Meeting. Franz a fost beatificat în 2007. Expoziția s-a folosit de filmul *A Hidden Life* a lui Terrence Malick, care povestește chiar genial și sfâșietor, din punct de vedere cinematografic, povestea lui Franz și a soției sale.⁴² Acum, unul din aspectele pe care Malick le subliniază mai mult din povestea lui Franz este aparent inutilitatea martiriului său, o inutilitate care, în ochii majorității, face să pară gestul său mai degrabă prostesc decât eroic: Franz refuză să adere la nazism și să lupte pentru Hitler în numele credinței sale, care este una și aceeași cu iubirea pentru adevăr și dreptate (nu poate fi separat Cristos de adevăr, de bine, de dreptate!), deși știa că astfel va merge în calea morții. La un moment dat, în film, are loc acest dialog extraordinar pe care Franz îl are cu un funcționar al armatei, care, neînțelegând decizia lui, îl întreabă: „La ce bună această încăpățănare? Doar nu te gândești că gestul tău ar putea schimba sorțile acestui război?!”.

Cea a lui Franz este o clară, conștientă și profetică mărturie de credință, dar, atenție: o mărturie care nu e solitară. E personală, dar nu solitară. Franz nu e singur, e susținut de iubirea plină de încredere – iată comuniunea! – a soției Franziska. Mărturie a ce? A certitudinii că raportul cu Cristos este cel care împlinește propria viață și care o face să fie cu adevărat utilă, contribuind la lucrarea lui Dumnezeu, care modelează istoria după un timp și niște modalități care nu sunt ale noastre. Dar acesta este și sensul tentativelor noastre, a tot ceea ce facem: să iasă la suprafață, să fie cunoscut, să devină vizibil Cristos în lume, ca sens și speranță a vieții.

Martiriul, adică mărturia, nu înseamnă doar să ajungi până la vărsare de sânge, așa cum a fost în cazul lui Franz și pentru mulți alții. Martiriul înseamnă a afirma acest Tu drept consistență de sine în tot ceea ce facem. Este viața ca misiune, oriunde am fi. Dar cum e posibil acest lucru? Și aici revenim la punctul inițial, revenim la bază, care este comuniunea, viața creștină drept comuniune. Putem fi cuprinși, de fapt, de frică

sau de rușine, dar – repet – nu suntem singuri. Mărturia nu este un eroism plin de mușchi. Mărturia este o descătușare, lipsită de calcule sau pretenții, a iubirii mele pentru Cristos, susținută de apartenența trăită la Trupul Său.

Vreau, așadar, să închei repetând minunata expresie a monseniorului Paolo Martinelli, pe care ne-a amintit-o Hussam: „A fi în misiune înseamnă a fi trimiși de cineva, la cineva, cu cineva”.

⁴¹ *Declarația explicită*, episodul 5 al podcastului lui Luigi Giussani, „Și voi, cine ziceți că sunt eu?”, Choramedia, min. 14:45 ss., clonline.org.

⁴² *A Hidden Life (Hidden Life, USA-Germania 2019)*, regia de T. Malick.

